

Basic Anxiety

ຂວບວິສູຕຣ ສຸກລັກໝານ ໃນ ອຍຸຮຍາ

ມາໂນໜ ດິນລານສຸກລ*

74 ປີລ່ວງຜ່ານມາແລ້ວທີ່ນັກອ່ານໄດ້ມີໂຄກສຽງຈັກກັບວິສູຕຣ ສຸກລັກໝານ ໃນ ອຍຸຮຍາ ທີ່ໜຶ່ງໜ່ອມເຈົ້າອາກະດຳເກີງ ຮີ່ພັດທິນ ເຈົ້ານາຍຜູ້ທຽບນິພນອນວິນຍາຍເຮືອງ ລະຄຣແທ່ງໝົວໃຫ້ ແລະຜົວເໜືອທີ່ກົດຕາຕົງໃຈຂອງນັກອ່ານມາຖຸກຍຸຄສັຍ ເລືອດເນື້ອແລະໝົວໃຫ້ຂອງ ຕົວລະຄຣເອກດັກດ້ວຍທີ່ສາມາດສົມຜົສໄດ້ໂດຍຜ່ານຄ້ອຍຄໍາ ເປັນດັ່ງເລືອດເນື້ອແລະໝົວໃຫ້ຂອງໝາຍຫຸ່ມແທ່ງຍຸຄສັຍ ທີ່ນີ້ເຮືອງຮາວນ່າຕິດຕາມແລະນໍາເສີກາຂອ່າຍ່າງຍິ່ງ ຈຶ່ງໄມ້ແປລກທີ່ມີຜູ້ອ່ານຈຳນວນທີ່ນີ້ເຊື່ອວ່າເຮືອງຮາວຂອງວິສູຕຣ ສຸກລັກໝານ ໃນ ອຍຸຮຍາ ນັ້ນກີ່ຄື່ອງເຮືອງຮາວຂອງຜູ້ທຽບນິພນອນນີ້ເອງ ແມ່ນເວລາຈະລ່ວງຜ່ານມາຈານຄົງຢຸຄສັຍຂອງໂພສຕົມໂດຣິນແລ້ວກີ່ຕາມ ຄວາມເຂົ້ອດັກລ່ວມນັ້ນກີ່ຍັງດຳຮ່ວຍ

“ໃນທີ່ສຸດນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຂອງກລ່າວເຕືອນໄວອັກຄັ້ງທີ່ນີ້ວ່າ ‘ລະຄຣແທ່ງໝົວໃຫ້’ ໄນໄຟເຮືອງຈົງ ເປັນເຮືອງນິຍາຍທີ່ແຕ່ງໜັ້ນ ໂດຍຄວາມຄິດຝຶນຂອງຂ້າພະເຈົ້າເອງທ່ານັ້ນ ‘ຜົວເໜືອທີ່ກົດຕາຕົງໃຈ’ ເປັນເຮືອງທີ່ເກີຍເນື່ອງກັບ ‘ລະຄຣແທ່ງໝົວໃຫ້’ ແລະເປັນເຮືອງຂອງວິສູຕຣ ສຸກລັກໝານ ໃນ ອຍຸຮຍາ ດັ່ງນີ້...ຜູ້ແຕ່ງ...ຈະປລ່ອຍໄຫວວິສູຕຣຜູ້ເປັນເຈົ້າຂອງເຮືອງບຣະຍາໃຫ້ທ່ານຝັ້ນຕ່ອງໄປ...” ພຣະນິພນອນທີ່ກຽມຍືນອ່າຍ່າງໜັກແນ່ນວ່າໄມ້ໃຊ້ເຮືອງຈົງ ແລະວິສູຕຣ ສຸກລັກໝານ ໃນ ອຍຸຮຍາ ກີ່ໄມ້ໃຊ້ພະຮອງຄ່າທ່ານ ຕາມທີ່ຜູ້ອ່ານບາງຄານເຂົ້າມັ້ນ ອ່າຍ່າງໄກກ້ຕາມລາຍຄຽວທີ່ເກີດຄວາມໄມ່ລ່ວງດ້ວຍຫວ່າງ “ຄວາມເປັນຈົງ” ໃນແໜ່ງມູນ ຂອງນັກເຂົ້າມັ້ນ “ຄວາມເຂົ້ອ” ໃນຄວາມຄິດຂອງນັກອ່ານ ແລະລາຍຄຽວທີ່ໄດ້ກ່າຍເປັນປະເຕັນດີເຖິງທາງວຽກງານ ອ່າຍ່າງຕ່ອງເນື່ອງຍາວານາ ບາງຄັ້ງຂ້າມຢຸຄຂ້າມສັຍ ທາກວ່າວຽກງານເຮືອງນັ້ນຍັງຍຸ່ງໃນຄວາມສັນໃຈຂອງຜູ້ອ່ານ ທີ່ຈະວ່າໄປແລ້ວກີ່ເປັນບຣະຍາກະທີ່ປະເທິງປັນຍາສຳຮັບຜູ້ທີ່ສັນໃຈໃນວຽກງານທັງໝາຍ

ໃນກຣລືຂອງວິສູຕຣ ສຸກລັກໝານ ໃນ ອຍຸຮຍາ ນັ້ນ ໄນວ່າ “ຄວາມເປັນຈົງ” ອົງລົງ “ຄວາມເຂົ້ອ” ຈະເປັນຄຳຕອບທີ່ ອຸກທັນກີ່ຕາມ ນັ້ນຄົນໄມ້ໃຫ້ທສຽບແທ່ງຄຸນຄ່າທີ່ກົດຕາຕົງໃຈ ເປັນທີ່ສຸດຂອງຄວາມເປັນຈົງນີ້ເຮືອງທີ່ນີ້ ເພຣະຍັງມີແໜ່ງມູນ ອົກນາມນາຍໃຫ້ຜູ້ອ່ານໄດ້ຄັ້ນຫາ ນອກຈາກນັ້ນ ຂ້ອເທິຈຈົງເອີກປະກາດທີ່ນີ້ທີ່ນັກອ່ານທັງລາຍຮັບຮູ້ແລະຍອມຮັບຮ່ວມກັນມາ ໂດຍຕລອດກີ່ຄື່ອງ ລະຄຣແທ່ງໝົວໃຫ້ ແລະຜົວເໜືອທີ່ກົດຕາຕົງໃຈ ເປັນນິຍາຍ ແລະວິສູຕຣ ສຸກລັກໝານ ໃນ ອຍຸຮຍາ ເປັນຕົວ ລະຄຣເອກຂອງເຮືອງ ເນື້ອເປັນເຫັນນີ້ ກີ່ອຍາກຈະລອງວິເຄຣະທີ່ເພື່ອທ່ານວຽກງານຮັບຮ່ວມກັນກີ່ສັນໃຈໃນວຽກງານທັງໝາຍ

ความสัมพันธ์ระหว่างสังคม (socialization) ของตัวละครในวัยเด็กกับพฤติกรรมเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ในเชิงความสัมพันธ์ตามทฤษฎีจิตวิทยา โดยอาศัยแนวคิดของทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ

หม่อมเจ้าอากาศดำเนิน รพีพัฒน์ ได้ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับตัวละครดังกล่าวไว้ว่า “ในละครแห่งชีวิต 人性เจ้าได้วัดภาควิสูตร ศุภลักษณ์ ณ อยุธยา หรืออีกนัยหนึ่ง ‘บ๊อบบี้’ ซึ่งเป็นตัวสำคัญในเรื่องไวยากรณ์ ท่านคงทราบดีอยู่แล้ว วิสูตรเป็นคนมีนิสัยไม่พยายาม รักเพื่อน รักชาติ และมีความตั้งใจอันดียิ่ง คริทีมีใจบริสุทธิ์ เมื่อได้อ่านก็รู้สึกรักและสงสาร...”¹ ลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมจะต้องมีสาเหตุหรือที่มา ในฐานะที่ตัวละครในวนิยายนี้เป็นมนุษย์ที่มีชีวิตอยู่ในหน้ากระดาษ ซึ่งผู้เขียนได้สร้างขึ้นมาอย่างสมจริงตามแนวคิด ทางวรรณกรรมในยุคสมัยนั้น โดยเฉพาะวรรณกรรมของ ม.จ.อากาศดำเนิน ระพีพัฒน์ ซึ่งนักวิชาการต่างสรุปว่า เป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาในแนวลัจจุนยิม(Realism) โดยมีวิธีการสร้างตัวละครที่เป็นการจำลองลักษณะของ มนุษย์ กล่าวคือ ตัวละครตัวหนึ่งจะย่อมมีลักษณะเหมือนเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ดังที่กอบกุล อิงคุหานนท์ ได้อธิบาย เกี่ยวกับตัวละคร(Character)ไว้ว่า “คือคนที่มีบทบาทในเรื่องของบันเทิงคดีนั้นฯ (ละคร วนิยายน เรื่องลัจจุน ภานีพนธ์) ตัวละครจะต้องมีแรงจูงใจในการกระทำ เช่น อาจจะเป็นลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพของเข้า เป็นต้น แรงจูงใจในการกระทำจะต้องกระจางชัดและคงที่ แต่ตัวละครอาจมีลักษณะที่มั่นคงหรือเปลี่ยนแปลงได้ ทว่า ไม่ควรจะเปลี่ยนผันการกระทำอย่างฉับพลันโดยไม่เข้ากับพื้นภูมิแห่งอารมณ์หรือลักษณะนิสัยอย่างที่เราปรับรูปแบบ ตัวละครที่ดีควรต้องนำเชือและสมจริง”² ทั้งนี้ไม่ว่าผู้แต่งจะสร้างลักษณะนิสัยของตัวละครโดยอาศัยการแสดง ให้เห็น(showing) โดยการให้ตัวละครพูดหรือแสดงบทบาทท่องมาเอง ผู้อ่านมีหน้าที่วิเคราะห์วินิจฉัยเอาเองว่า มี มูลเหตุหรือแรงจูงใจอันใดอยู่เบื้องหลังการพูดหรือบทบาททันนั้น หรือด้วยการบอก(telling)โดยที่ผู้เขียนบรรยาย หรือแสดงทัศนะต่อมูลเหตุหรือแรงจูงใจของบทบาทตัวละครนั้นๆ ก็ตาม

เมื่อยอมรับกันว่าวนิยายนี้ทั้งสองเรื่องของหม่อมเจ้าอากาศดำเนิน รพีพัฒน์ เป็นเรื่องแต่งในสายทางของ วรรณกรรมแนวลัจจุนยิม(Realism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถือกำเนิดขึ้นมา “(1)เพื่อให้หมายถึงความเคลื่อนไหวทาง วรรณคดีของคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบันทึ่งคดีร้อยแก้ว (เริ่มด้วย Balzac ในฝรั่งเศส, George Eliot ในอังกฤษ, และ William Dean Howells ในสหรัฐอเมริกา) (2)เพื่อให้หมายถึงวิธีการที่เกิดขึ้นเนื่องฯ ในสมัยนี้หรือสมัยอื่นเกี่ยวกับการเสนอชีวิตในวรรณคดีซึ่งนักเขียนในกลุ่มความเคลื่อนไหวอันเป็นประวัติการณ์นี้ ได้แสดงไว้เป็นตัวอย่าง”³ แม้จะเป็นยุคแรกของวรรณกรรมแนวดังกล่าวในสังคมไทยก็ตาม ก็น่าจะต้องยอมรับ เช่นกันว่า ตัวละครในวนิยายนี้คือมนุษย์ที่ถูกจำลองขึ้นมาให้มีเลือดเนื้อ จิตวิญญาณที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ทั่วไป ประการสำคัญก็คือ มีข้อเท็จจริงที่ผู้อ่านอาจประจักษ์ได้อย่างชัดเจนประการหนึ่งเกี่ยวกับตัวละครเอกใน วนิยายนี้ทั้งสองเรื่องของหม่อมเจ้าอากาศดำเนิน ระพีพัฒน์ ไม่ว่าข้อเท็จจริงนั้นจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือเจตนา ของผู้เขียนก็ตาม นั่นคือ วิสูตร ศุภลักษณ์ ณ อยุธยา เป็นตัวละครที่ทำให้ผู้อ่านจำนวนมากเชื่อว่ามีชีวิตอยู่จริงใน โลกนี้ดังได้กล่าวข้างต้น จะอย่างไรก็ตามในที่นี้จะพยายามมองตัวละครตัวนี้เป็นเพียงตัวละครตัวหนึ่งในวรรณกรรม แนวลัจจุนยิมเท่านั้น เพียงแต่ว่าอาจจะเป็นข้อดีที่ผู้แต่งสามารถสร้างตัวละครนี้ให้ดูสมจริงมาก เพราะจะได้สังเคราะห์ ในการวิเคราะห์ลักษณะบุคลิกภาพของตัวละครโดยอาศัยแนวทางของศาสตร์ทางจิตวิทยาบางประการมาเป็นแนว

¹ ม.จ.อากาศดำเนิน. ละครแห่งชีวิต. 2526. หน้า คำนำ(10).

² กอบกุล อิงคุหานนท์. ศัพท์วรรณคดี. นบป. หน้า 17.

³ เอม.เอช.เอนบาร์นส์. อธิบายศัพท์วรรณคดี. แปลและเรียบเรียงโดย ทองสุก เกตุโรจน์. 2529. หน้า 281-282

หนؤمنเจ้าอาการค่าเกิง ระพีพัฒน์ ได้ทรงเปิดเผยโฉมหน้าของวิสูตร ศุภลักษณ์ ณ อุยธยา ในตอนต้นของนวนิยายเรื่อง ละครแห่งชีวิต "...ในที่นี่ไม่ได้หมายความว่าข้าพเจ้าเป็นคนวิเศษ ความจริงข้าพเจ้าเป็นเพียงเด็กหนุ่มธรรมดากันหนึ่ง จะผิดแพกอยู่บ้าง ก็แต่ที่ข้าพเจ้าได้เคยมีโชคอันหมุนเวียนมาแล้วอย่างประหลาดและพิสดาร...แต่โคนนี้เองยังบันดาลให้ข้าพเจ้ามีกำเนิดในตระกูลหนึ่งซึ่งมีชื่อเสียงที่สุดในสยาม แต่ถ้าจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเกิดเป็นหงส์เกรเรอยู่ในฝูงหงส์อาจไม่ผิด เพราะข้าพเจ้ามีนิสัยค่อนข้างจะหย่อน ชวาง ผิดกว่าใครๆ ในตระกูลนั้น..."¹ หลังจากนั้นผู้แต่งก็ได้แนะนำให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครเอกนี้มากขึ้นอย่างเบยลตัวยิธิการต่างๆ เช่น การบรรยาย การปล่อยให้ตัวละครเปิดเผยตัวเองด้วยการกระทำ ด้วยการสนทนากับตัวละครรุ่นคิด หรือแม้แต่ด้วยทัศนะของตัวละครประกอบกันอีก ซึ่งวิธีการต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่ทำให้ผู้อ่านเห็นบุคลิกภาพของตัวละครเอกตั้งแต่ล่างทั้งในทางอัตตวิสัยและภายนอก นั่นคือ ได้เห็นว่าบุคลิกภาพทั้งหลายของวิสูตร ศุภลักษณ์ นั้น เกิดจากภาวะที่นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน คือ คาร์น ชอร์นไน เรียกว่า ความหวาดกังวลพื้นฐาน (Basic Anxiety) ซึ่งหล่อนได้ศึกษาและแสดงทฤษฎีไว้ว่า "ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครองกับตัวเด็ก ถ้าดำเนินไปในทางไม่เกิดความสุขใจแก่เด็ก ก็เป็นตัวก่อให้เกิดความหวาดกังวลพื้นฐาน (Basic Anxiety) ขึ้น แก่เด็ก ถ้าความหวาดกังวลพื้นฐานดำรงอยู่เนื่นานานก็ลายเป็นบุคลิกประจำตัวเด็กต่อเนื่องไปจนเป็นผู้ใหญ่ บุคลิกมีลักษณะอย่างไรก็แล้วแต่แบบความหวาดกังวลพื้นฐานอันเป็นมูลเหตุ..."² ความหวาดกังวลพื้นฐานของวิสูตร ศุภลักษณ์ นั้น เก่าที่สังเกตพบว่ามีสาเหตุใหญ่ที่เป็นรากเหง้าของภาวะดังกล่าวนั้นคือ ความอยุติธรรม ซึ่งวิสูตร ศุภลักษณ์ ได้แสดงความรู้สึกนึงกิดต่ออาณุภาพของสาเหตุดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนว่าถึงที่สุดแล้วมันได้ส่งผลต่อชีวิตของคนอย่างไรว่า "จะมีอะไรอีกเล่าที่ร้ายไปกว่าความไม่เสมอหน้าและความอยุติธรรม เด็กที่เจริญวัยแล้วพาลเกรดอย่างมากต้องเป็นเด็กที่อาภัพมาแต่วัยเยาว์ และเป็นคนช่างคิด เฝ้าคิดเฝ้าแคนถึงความไม่เสมอหน้าต่างๆ ที่ตนได้รับอยู่เนื่องนิตย์ จึงເຄาความซอกช้ำใจเป็นมัคคุเทศก์แห่งอุปนิสัย ดังนั้นตนจึงเป็นคนใจแคบเห็นสิ่งต่างๆ ในโลกเป็นของขึ้น ปราศจากความไว้ใจในตนเองและผู้อื่น..."³ วิสูตร ศุภลักษณ์ ยอมจะเข้าใจเรื่องนี้เป็นอย่างดี เพราะเขาประสบมาด้วยตัวเอง ผู้อ่านเองหากต้องตกอยู่ในฐานะเป็นเพื่อนร่วมสังคม หรือร่วมโลกเดียวกันกับคนที่ได้รับชะตากรรมเช่นนั้น ก็ย่อมจะเข้าใจและเห็นใจ ไม่รู้เข้าผู้นั้นจะเป็นคนสูงศักดิ์ หรือต่ำต้อยเพียงใดก็ตาม ยิ่งได้รู้ความเป็นมาเป็นไปเหมือนเช่นที่ได้รู้เกี่ยวกับวิสูตร ศุภลักษณ์ ด้วยแล้ว ยิ่งต้องเพิ่มความเข้าใจและเห็นใจเป็นทวีคูณ

คาร์น ชอร์นไน ยังได้อธิบายถึงวิธีการลดความหวาดกังวลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพว่ามันคือ "ความต้องการแบบโรคประสาท (neurotic need) ซึ่งเป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่มนุษย์ทุกคนใช้เพื่อช่วยในการปรับตัวต่อความวิตกกังวลนั้นๆ อาทิเช่น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบพ่อแม่ใช้อำนาจบังคับโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าพ่อแม่ไม่รัก มักมีอาการหวาดกังวลและมีความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ เด็กอาจใช้วิธีการยอมจำนนต่ออำนาจ เพื่อแลกความรักจากพ่อแม่ พฤติกรรมแบบยอมจำนน อาจลายเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของเข้า พฤติกรรมโรคประสาทอีก เช่น ต้องการอำนาจ ต้องการความสัมฤทธิ์ผลส่วนตัว ต้องการเกียรติศักดิ์ เสียง ต้องการความเรียบร้อยไม่มีที่ติ...ความต้องการแบบโรคประสาทนี้ถ้าได้รับการตอบสนองไม่ถูกต้อง แล้วอาจทำให้บุคคลเป็นโรคประสาทได้"⁴ ทฤษฎีส่วนนี้สามารถอธิบายบุคลิกภาพของวิสูตร ศุภลักษณ์ ได้อย่าง

¹ ม.จ.อาการค่าเกิง. ละครแห่งชีวิต. 2526. หน้า 2.

² ศรีเรือน แก้วกังวล. จิตวิทยาบุคลิกภาพ. 2539. หน้า 316.

³ ม.จ.อาการค่าเกิง. เล่มเดิม. 2526. หน้า 3.

⁴ ศรีรินภา จำรูญ ฯลฯ. จิตวิทยาที่ไป. 2541. หน้า 272.

ชัดเจน เพราะว่าในเบื้องต้นนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่กับเขายังนานวันยิ่งตอกย้ำให้เห็นความอยุติธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่เขาก็ค้นพบวิธีการลดภาวะหวาดกังวลนั้นได้ โดยยอมรับลิ่งที่มีอยู่ในลัวตัว นั่นคือความรักความอบอุ่นจากพ่อเลี้ยงที่ซื่อ ยายพร้อม แม้จะดูอุบลักษณ์อยู่บ้างในความรู้สึกของเลือดเนื้อเชือไข่มีศักดิ์ตระกูลเช่นเขา ดังที่เขาได้กล่าวถึงยายพร้อมว่า “ยายพร้อมเป็นคนโบราณอย่างเช่นพี่เลี้ยงทั้งหลายในครอบครัวบุนนาคสมัยนั้น หน้าตาแก่น่าเกลียด แต่ภายในเวลา-และเวลาเท่านั้นที่ทำให้ข้าพเจ้าเห็นได้ว่าแก่เป็นคนสามารถจะสละชีวิตของแก่เพื่อข้าพเจ้าได้ไม่ว่าเวลาใด...”¹ ดังนั้นเมื่อยายพร้อมได้เปิดประทูนมาพาเข้าไปรู้จักกับ การพนัน ซึ่งในชั้นแรก มันทำให้เขาก็ความรู้สึกว่า นี่เองคือโชคดีของเขาว่าที่พ่อจะมีอยู่บ้าง และประการสำคัญก็คือ มันทำให้เข้าได้หลุดพ้นออกจากความรู้สึกไม่เสนอหน้าที่ได้รับจากพ่อแม่ แม้ว่าจะเป็นเพียงชั่วคราวก็ตาม

วิสูตร ศุภลักษณ์ คิดอยู่เสมอว่า “แต่ข้าพเจ้าเกิดมาไม่เคยได้รับความรักความเสนอดูหน้าจากใคร ยายพร้อม...”² และด้วยความที่พ่อแม่ของเขามีความชั้นผู้ใหญ่ เขายังไม่กล้าที่จะเอ่ยปากถาม หรือร้องขอ ต่อรองแต่ประการใด เขาก็เกิดความรู้สึกทั้งหลายเอาไว้ ไม่กล้าโตແย়ังทักทวง แต่ความหวาดกังวลนี้ได้แปรอ่อนมาเป็นความเกรห หัวใจ ชอบใช้กำลังชกต่อยคนอื่น โดยเฉพาะที่โรงเรียน เป็นคนเจ้าความคิด ชอบเก็บเรื่องราวมาเป็นอารมณ์ คิดผึ่นสร้างวิมานในอากาศ อย่างไรก็ตาม ในที่สุดเขาก็ได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง ก่อนที่บุคลิกภาพดังกล่าวจะกลายเป็นความถาวร เมื่อเข้าได้รู้จักกับเพื่อนใหม่ที่ซื่อ ประดิษฐ์ บุญญารัตน์ ผู้ซึ่งทำให้เข้าได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงด้วยหัวใจที่เห็นอกว่า นับเป็นความโชคดีอีกรึหนึ่งของเขามากกว่าในห้องเวลาที่ชีวิตยังคงขึ้นอยู่กับความอยุติธรรม เพราะหลังจากนั้นพอก็เสียชีวิต โดยไม่ได้มอบมรดกใดๆ แก่เขายังแม้แต่น้อย เขายังต้องพยายามไปอยู่บ้านสวนกับแม่อย่างลำบากชัดสน อย่างไรก็ตาม เขายังคงความสุขขึ้นมาบ้างเมื่อยู่กับแม่ และได้เรียนรู้ว่าความรักความสุขนั้นห้อมหวานนัก จากการที่ได้สมาคมกับประดิษฐ์ บุญญารัตน์ และล่าสุด ผู้น้องสาวมาเป็นมิตร-แม้ว่าจะเป็นเพียงชั่วคราวอีกก็ตาม

เส้นทางชีวิตของวิสูตร ศุภลักษณ์ แม้จะดูขึ้น ปวดร้าวในเบื้องต้น แต่ก็มีโอกาสได้สัมผัสด้วยความสุขใจอยู่บ้างในบางครั้ง รสชาติของชีวิตทั้งสองรูปแบบนั้น ทำให้มันนุ่มนวลยิ่งเขาก็เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นความหวาดกังวลพื้นฐานซึ่งเกิดจากความอยุติธรรมเป็นสาเหตุเบื้องต้นที่สำคัญนั้น จึงมีช่วงจังหวะได้ผ่อนคลาย ไม่หยุดรากลึกลงในจิตวิญญาณของเขามากและนานนี้ของจนเกินไป แต่ยังคงจะลบเลือนไปหมดโดยลื้นเชิงไม่ได้ เพราะความสุขใจ ความโชคดีที่เข้าได้รับมานั้นมันเทียบกันไม่ได้กับความชั่วนี้ ความโชคดีที่ได้รับมา เมื่อเวลาผ่านไปเขาก็พบข้อสรุปของชีวิตตัวเองได้ว่า “ข้าพเจ้าเคยเป็นเด็กมาแล้วทั้งสองชนิด เคยเป็นเด็กที่อาภัพจนถึงกับน้ำตาเช็ดหัวเข้า และเป็นเด็กที่สามารถหัวเราะเยาะโลเลได้ทุกเวลา...”³ นั่นหมายถึงหลังจากที่เข้าได้มีโอกาสและโชคดีครั้งสำคัญ ด้วยการได้ไปศึกษาด้านกฎหมายที่เมืองนอก คือ ประเทศไทย แม้ว่าเมื่อถึงที่สุดแล้วเขายังไม่ได้สำเร็จการศึกษาเช่นคนอื่นๆ ดังที่เขากล่าวอุทานให้รู้ว่า “ข้าพเจ้าได้ไปเรียนกฎหมาย ไม่ได้สอบ ไม่ได้เป็นนิตบัญชี แต่ต้องกลับเมืองไทยข้าพเจ้าคงจะกลับอย่างคนไม่มีหวังในความสุข และความเป็นอยู่ของชีวิตด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น ข้าพเจ้าไม่มีจิตใจที่จะคิดทำอะไรให้เป็นแก่นสาร ไม่มีความมานะอดทน ความรู้สึกในความเป็นอยู่ทั้งหลายแหล่ คงจะมอมอยู่ในหัวแห่งหายนะเป็นแท้ ความจริงข้าพเจ้าไม่เชื่อว่า จะสมัครมีชีวิตอยู่ในโลกต่อไปเสียด้วยซ้ำ ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นของเรื่องนี้ว่า ข้าพเจ้าเป็นคนชอบคิดชอบฝัน ทะเยอทะยานอย่างจะได้ดี ทุกวันนี้

¹ ม.จ.อาภาศดำเนิน. ลศครแห่งชีวิต. 2526. หน้า 6.

² ม.จ.อาภาศดำเนิน. ลศครแห่งชีวิต. 2526. หน้า 19.

³ ม.จ.อาภาศดำเนิน. เล่นเดิน. หน้า 4.

ถ้ายังมีหวังอยู่ตระบ��ได้ก็จะขอฝืนไปทะ夷อหะยานไปจนถึงที่สุด ถ้าไม่มีทางใดที่จะตะเกียกตะกายไปได้ ข้าพเจ้าก็คงจะหันเข้าสักกับความพินาศแห่งชีวิตอย่างสุนัขจนตระกอน และข้าพเจ้าก็คงประชัยชีวิตดึงกับความอับปางพินาศ แต่กดับเป็นแท้”¹ เมื่อถึงที่สุดความหวาดกังวลที่ตกค้างอยู่ภายในก็สำแดงตัวออกมานะ จะเห็นได้ว่าวิสูตร ศุภลักษณ์ ไม่ได้คิดให้ชีวิธีการลดความกังวลโดยอาศัยการร้องขอความช่วยเหลือ การร้องขอความเห็นใจ เพราประสนับกรณ์ ในวัยเด็กเขาไม่เคยได้สัมผัสกับลิงเหล่านี้ เขายังเลือกที่จะใช้ชีวิธีการแบบสุนัขจนตระกอน ทว่าเขามีความมั่นใจในตนเองเลยว่าจะได้รับชัยชนะ เพราะดูเหมือนความชุมชนที่เขาได้รับมาอย่างหนักหนาในวัยเด็กกับเขาอยู่ตลอด เช่นกันว่าเขามีความสามารถเชื่อว่าผลของการต่อสู้ครั้งสำคัญนี้ถ้ามันจะเกิดขึ้นจริง ก็คงจะลงเอยที่ชีวิตประชัยอับปาง พินาศ แต่กดับ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า วิสูตร ศุภลักษณ์ นั้น มีความทะ夷อหะยาน คิดฝัน ดันทุรัง นี่ย่อมเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เขาตัดสินใจเลิกเรียนทางด้านกฎหมาย เพราช่วงแรกที่ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยอังกฤษเขามีโอกาสได้รู้จักกับคนที่ทำให้เขามีความสุข ลืมความชุมชน อย่างนายร้อยโทแอนด์รู มิลซิสแอนด์รู เลติเมอร์ราดันน์ และมาเรีย เกรร์ สิงต่าง ๆ ที่เขาได้รับจากคนเหล่านี้ เขายังไม่เคยได้รับหรืออาจจะเคยได้รับอยู่บ้างเมื่ออยู่ในเมืองไทยแต่น้อยมาก เขายังเพลิดเพลินไปกับชีวิตอย่างเต็มที่ ที่สำคัญก็คือ เขายังได้มีโอกาสสัมผัสร่วมกับความคิดฝันที่แท้จริงของเขานั้นคือ การเป็นนักหนังสือพิมพ์หรือการได้เขียนหนังสือและเมื่อเขารู้ว่าความคิดฝันนั้นสามารถเป็นความจริงได้เขาก็เข้าไปทำมันอยู่กับมัน ได้เรียนรู้ ได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ มากมายโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่าคนเช่นเขาจะมีโอกาสเช่นนี้ แม้จะเป็นระยะเวลาเพียงหากปีโดยประมาณ แต่ก็นานพอที่จะทำให้เขาได้ลืมความชุมชน ความอยุติธรรมที่ได้รับมาก่อนหน้านี้อย่างสาหัส เขายังรู้สึกเสียดายที่ต้องจากมันกลับมาสู่เมืองไทยอีกครั้ง แม้ว่าการกลับมาครั้งนี้จะมีประสบการณ์ทางหนังสือพิมพ์ติดตัวมาและมีความรู้สึกบางประการที่เข้มแข็งมั่นคงขึ้นก็ตามดังที่เขากล่าวว่า “เมื่อยู่เมืองนอก ข้าพเจ้าเป็นนักหนังสือพิมพ์ ทำเงินได้มากและใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย อยู่ในความแวดล้อมอันสนุกสนาน เดย์ต่อความหรูหราต่าง ๆ มาเป็นเวลาคราวๆ ก็มีความจำเป็นมาปะกฏขึ้นว่า จะต้องลาออกจากสมาคมนักลับมาเมืองไทย ท่านคงจะเข้าใจว่าข้าพเจ้าจะจะรู้สึกเสียใจอย่างสุดช้ำ และเสียดายที่ต้องจากลิงต่าง ๆ ที่เคยผ่านพ้นมาแล้ว แต่ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นที่เดียวไม่ จริงอยู่ ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจและเสียดายที่ต้องจากเพื่อนฝูงที่รักใคร่ แต่ชีวิตหนังสือพิมพ์ได้สอนให้ข้าพเจ้าเป็นผู้บังตอก เห็นความจำเป็นสอนให้หอดหน เตريمพร้อมที่จะต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลง อันจะเกิดขึ้นแก่ตนในเมื่อมาถึงประเทศไทย...”² แม้จะรู้อยู่ว่าความเปลี่ยนแปลงอันจะเกิดขึ้นกับเขาในดินแดนที่หิบยืนความอยุติธรรมให้ตลอดมาคืออะไร แต่ด้วยความที่เขามีความทะ夷อหะยานและความคิดฝันสูงส่ง ประกอบกับประสบการณ์และความตั้งใจที่จะทำสิ่งที่เรียกว่า หนังสือพิมพ์ ในเมืองไทย เขายังยืนยันที่จะอยู่และสู้จนถึงที่สุด

ในห้วงเวลาที่วิสูตร ศุภลักษณ์ ได้นำพาชีวิตเข้าไปอยู่กับการหนังสือพิมพ์นั้น เขายังได้รับคำตอบว่าประสบความสำเร็จ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง การตัดสินใจที่วิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยเข้าสู่วิชาการหนังสือพิมพ์ในมหาวิทยาลัยชีวิตนั้น มันเป็นวิธีการที่เขาใช้ลดความหวาดกังวลที่ได้รับการตอบสนองอย่างถูกต้อง เขายังมีความสุขได้เสมอหน้ากับคนอื่น ชีวิตของเขายังคงดำเนินต่อไปอย่างมีสีสัน ความชุมชน ความจำกัด จำเชี่ยวเรื่องเงินทุน การกินอยู่ในฐานะนักเรียนกฎหมาย เป็นห้วงเวลาของชีวิตที่มีความสุขและนำพาเข้าไปเรียนรู้ ชีวิตอย่างรอบด้าน เป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่เขา อาจจะเรียกว่าเป็นความยุติธรรมที่เขาได้รับจาก

น.จ.อาภาศตดำกิง. ยะครห์แห่งชีวิต. 2526. หน้า 403-404.

หม่อมเจ้าอาภาศตดำกิง. ผู้เหลือหือผิวขาว. 2542. หน้า 4.

โลกในช่วงเวลาล้าน ๆ เพื่อถ่วงดุลกับความขึ้นมาใหม่ที่มันหนักหนาจนเกินไป เพราะบางทีเข้าอาจจะไม่มีโอกาสได้กลับเมืองไทยอีกเลยในชีวิตนี้ และนั่นก็เท่ากับว่า ผู้อ่านจะไม่มีโอกาสได้รู้เห็นอีกเลยเช่นกันว่า ที่แท้แล้ววิสตร ศุภลักษณ์ นั้นมีความผูกพันและประทับใจอย่างลึกซึ้งต่อชีวิตสุขในโลกของนักหนังสือพิมพ์ช่วงหกปีนั้น เพราะเขานอกเล่าให้เรา รู้ด้วยน้ำเสียงเช่นนั้นในผัวเหลืองหรือผัวขาว

ประการสำคัญที่สุดคือ หากเขามาใช้ห้องหรือไม่มีโอกาสได้ใช้วิธีการหรือมีความต้องการลดความหวาดกังวลแบบที่เขาได้ทำไปแล้วในห้วงเวลาหกปีนั้น ผู้อ่านทั้งหลายจะไม่มีโอกาสได้รับรู้อีกเลยว่า ความอยุติธรรมที่มนุษย์ผู้หนึ่งได้รับมาจากครอบครัวเมื่อวัยเด็กนั้น จะมีพลานุภาพร้ายกาจอย่างไม่น่าเชื่อ และยิ่งไม่น่าเชื่อมากขึ้น เพราะว่าประสบการณ์ชีวิตสุขในห้วงหกปีนั้น แบบจะไร้ความหมายอาจเสียหายในความเป็นคนที่มีชีวิตคนหนึ่ง หลังจากที่เมื่อวิสตร ศุภลักษณ์ กลับมาอยู่เมืองไทยแล้วได้ค้นพบว่าเขายังมีปัญหาตกค้างในใจอยู่อีกก้อนใหญ่นั่น คือ “ทุกวันนี้ ข้าพเจ้ายังตีป้อมหามาไม่แตกว่า ทำไมท่านบิดาจึงตราหน้าข้าพเจ้าเสียตังแต่เกิดว่า จะเป็นคนเหลวไหล ไม่มีประโยชน์” เกเลียดซัง จะเรียนอะไรก็คงเหลวไม่เหลือเงินไว้ให้สำหรับเป็นทุนเล่าเรียน ไม่ให้โอกาสในการให้ความสนใจชั้นข้าพเจ้า ในฐานะที่เป็นลูกด้วยคนหนึ่งมีลิทธิ์ที่จะได้รับ เมื่อความจริงมีอยู่ เช่นนี้ล่ะที่ได้เป็นมาแล้วทุกประการ จะเป็นความผิดของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียวถูกกล่าวหรือ? แต่-นั่นแหล่ห่าน เขาว่าในโลกนี้ไม่มีความอยุติธรรม จนกระทั่ง กว่าหมายก็ทำความอยุติธรรมได้ยาก ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่เคราะห์ร้ายก็ยอมจะต้องตีมยาลันขึ้นไปจนวันตาย¹ วิสตร ศุภลักษณ์ กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในบรรยายกาศแบบเดิม ผู้อ่านจึงมีโอกาสได้เห็นว่าที่แท้แล้วความหวาดกังวลพื้นฐานที่เกิดขึ้นแล้วในวัยเด็ก มันได้ฝังตัวอยู่อย่างนั้น เมื่อชีวิตต้องเข้าไปรับรู้ ไปล้มผัสรายกาศแบบเดิม ความหวาดกังวลนั้นก็สำแดงตนอกรกما และดูเหมือนว่ามันจะเล่นงานเขานักหนังสือครั้งหนึ่ง เขานอกกว่า “ข้าพเจ้ามีอยู่เมืองไทยได้สองปีบีบูรณ์ พยายามต่อสู้กับอำนาจอยุติธรรมของโลก พยายามบำเพ็ญตนให้คนเข้าเชื่อว่าตนเองก็เป็นบุตรคนหนึ่งของพระยา维奇คุภลักษณ์เศรษฐี และเป็นผู้มีอำนาจในราชการ ซึ่งได้ล่วงลับไปแล้ว พากเพื่องเขามีมีกัน ข้าพเจ้าเป็นลูกชายคนเดียวที่คุณพ่อไม่ชอบ ตราหน้าไว้ว่าเป็นคนเหลวไหล ตั้งแต่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็กท่านไม่รู้ความปล่อยให้ต่อสู้กับโลกโดยปราศจากการช่วยเหลือ การหลอกหลวงโลกได้สำเร็จคนเขาเชื่อว่า ข้าพเจ้า-วิสตรก็เป็นคนมั่นนี เหมือนลูกคนอื่น ๆ ของเจ้าคุณ维奇คุภลักษณ์นั้น ข้าพเจ้ารู้สึกคล้ายกับว่าตนเองเป็นอนันต์ ปลอมเป็นอยู่กับชนบัตรรูปบานล รับรองว่าเป็นของจริง วันหนึ่งจะต้องถูกจับได้ ลacre แห่งชีวิต ท่านสายยที่รัก! ข้าพเจ้าเป็นยาจก ถูกจับมาให้เล่นละคร เป็นตัวลูกเศรษฐี บันเทิงข้าพเจ้าเล่นได้ดีมาก แต่หลังจากท่านเองก็ไม่มีโอกาสที่จะทราบความเป็นอยู่ของข้าพเจ้าเป็นอย่างไร”² นี่ขนาดว่าวิสตร ศุภลักษณ์ ยังมีโชคดีอยู่หลายครั้ง ซึ่งโชคดีเหล่านั้นได้นำพาเข้าให้ไปเรียนรู้ความรู้สึกนึกคิดอย่างอื่นที่เป็นสุข แต่เขาก็ยังต้องทนทุกข์ทรมานอยู่กับผลจากความอยุติธรรมที่ได้รับมาแต่วัยเด็กไม่สิ้นสุดแล้วนี่ถ้าเป็นคนอื่นที่ไม่มีโอกาสเช่นวิสตร ศุภลักษณ์ เล่าจะเป็นเช่นไร

หากเราเชื่อในทฤษฎีบุคลิกภาพที่นักจิตวิทยาเช่น คาร์น ชอร์นาร์ย ได้ศึกษาและเผยแพร่เอาไว้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นสาเหตุของภาวะความหวาดกังวลพื้นฐานของเด็ก และจะเป็นสาเหตุเชิงช้อนให้เกิดบุคลิกภาพที่เป็นปัญหาได้ในที่สุด และหากเราเชื่อว่าวนิยามคือเรื่องแต่งที่สะท้อนและหรือจำลองชีวิต สังคมมนุษย์ที่มีความสมจริง โดยเฉพาะวนิยามในแนวสัจنيยม (Realism) ที่สะท้อนความจริงเกี่ยวกับ “ความรู้สึกและจิตใจของตัวละครอันเป็นผลมาจากการณ์ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในชีวิต หรือเป็นเรื่องราวของตัวละครที่มีความคับแคร้น จนเป็นเหตุให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากพฤติกรรมคนทั่วไป”³ หรือที่

¹ น.จ.อาภาคดำเนิน. อะครนหงชีวิต. 2526. หน้า 406-407.

² หม่อมเจ้าอาภาคดำเนิน. ผัวเหลืองหรือผัวขาว. 2542. หน้า 126-127.

³ กอบกุล อิงคุทานนท์. ศัพท์วรรณกรรม. 2542. หน้า 108.

เรียกกันว่า นวนิยายเชิงจิตวิทยา (Psychological Novel) และจะก็ ข้อสงสัยที่ว่าวิสูตร ศุภลักษณ์และองค์ผู้นิพนธ์วนิมานนั่นจะเป็นคนเดียวกันหรือไม่ ย่อมไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญในการณ์ที่กำลังกล่าวถึงนี้ แต่เราในฐานะคนของสังคมควรจะได้มาคิดกันหรือไม่ว่า เราเคยทำหรือกำลังทำให้เกิดความอยุติธรรม เช่นนั้นขึ้นมาบ้างหรือไม่ หรือเราเคยเป็นสาเหตุให้ครั้งคืนต้องใจร้ายกับความชั่วนี้ เจ็บปวดอย่างเช่นวิสูตร ศุภลักษณ์ บ้างหรือไม่ เพราะเชื่อว่ากรณีของวิสูตร ศุภลักษณ์ นั้น น่าที่จะได้นำมาไตร่ตรองอย่างยิ่งในสังคมทุนนิยมที่บุชาการแห่งชั้นอย่างเราเป็นเอطاวยาเช่นปัจจุบันนี้ บางทีคนที่ได้รับความอยุติธรรมจากเรา ในยุคสมัยของเรา อาจจะไม่โชคดีอย่างที่วิสูตร ศุภลักษณ์ เคยมีโอกาสได้โชคดีอย่างบ้าง- ก็เป็นได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงอย่างจะให้คำพูดของวิสูตร ศุภลักษณ์ ได้ทำหน้าที่ร้องทุกข์เพื่อคนยุคต่อมาอีกสักครั้ง ในฐานะที่เขามีประสบการณ์อย่างเต็มเปี่ยมจากความอยุติธรรม “ท่านสายหยวนรุ่มร่วมชาติทั้งหลาย ท่านเป็นผู้ที่จะ มีบุตรหลานต่อไปในภายหน้า จะทำประโยชน์ให้ชาติไทยอย่างใหญ่หลวง ถ้าท่านปลูกชนลัทธิเด็กน้อยของท่านให้เป็น คนดี ในฐานะที่เป็นเพื่อนผู้ห่วงดีคนหนึ่งข้าพเจ้าขอวิงวอนให้ท่านมีใจยุติธรรม พอที่จะให้โอกาสเด็กที่เกิดมา มี กรรมอาภัพให้ล้มกับที่เข้าควรจะได้รับในฐานะบุตรและอัตตาของท่าน แม้ว่าหน้าตาเขายังไม่สวย กิริยาท่าทางของ เขายังคงเช่นเดิม” ริๆ ก็ไม่ใช่สิ่งที่เขาทำมาได้เอง อย่างน้อยเขาควรจะได้รับความสงสาร...”¹ หรือท่านจะว่า “ผู้ใด?

บรรณานุกรม

กอบกุล อิงคุทานนท์. ศัพท์วรรณกรรม. กรุงเทพฯ : รักษากษัตริย์, มปป.

ศิรินภา จารุมาน และคณะ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เนติกการพิมพ์. 2541.

ครีเรือน แก้วกั้งวาวล. จิตวิทยาบคลิกภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : หมอกา瓜, 2539

อากาศดำเนิน, หมื่นเจ้า. ผู้เหลือคงหรือผิวขาว. กรุงเทพฯ: ดั้งเดิมนานา, พรีชั่ง, 2542

• คณะกรรมการพิมพ์ครั้งที่ 28 กรุงเทพฯ : แมริวิทณา 2526

ເຄມ-ເຈົ້າ ເຄມ-ເຈົ້າ ເຄມ-ເຈົ້າ ເຄມ-ເຈົ້າ ເຄມ-ເຈົ້າ ເຄມ-ເຈົ້າ ເຄມ-ເຈົ້າ

ອົບນະພານ : ອະນຸມືຂ່າຍຕົວ ອະນຸມືກວດສິນລະບົບໂຄງ

រាជធានី: រាជរាជក្រឹង ភ្នំពេញ, ខេត្ត ភ្នំពេញ, កម្ពុជា, ២៥២៩.

¹ ม.จ.อักษรคั่มเกิง. ลักษณะชีวิต. 2526. หน้า 407.